

зайну повинні проектуватися одночасно і разом працювати на спільний образ. Проте в реальних умовах, за хронічної економії ресурсів, це не завжди здійснено, і тоді ландшафтний дизайн, завдяки згаданим вище його особливостям, приймає основне навантаження з формування відповідного образу архітектурного середовища, і збереження його ідентичності. Отже, за допомогою ландшафтного дизайну і засобами ландшафтного дизайну можна значною мірою зберегти і відтворити ідентичність традиційного для України архітектурного середовища. Можемо зробити такі висновки:

1. Ландшафтний дизайн є важливим і дієвим інструментом збереження ідентичності архітектурного середовища через такі його особливості:
 - ефективність інформативної функції;
 - легкість пристосування до змінних умов;
 - порівняно невелика ресурсомісткість;
 - швидкість отримання очікуваного ефекту реалізації.
2. Для збереження ідентичності архітектурного середовища в Україні відповідне використання елементів ландшафтного дизайну має особливе значення у зв'язку із вирішальною роллю природоландшафтних чинників в традиційному образі української архітектури.

Література

1. Шевчук Дмитро. Культурна ідентичність та глобалізація / Д. Шевчук // Наукові записки. – Сер.: Культурологія (Проблеми культурної ідентичності: глобальний та локальний виміри : матер. Міжнар. наук. конф. 23-24 квітня, Острого – 2010). – Острого : Вид-во НУ "Острозька академія", 2010. – Вип. 5. – 668 с.
2. Черкес Б.С. Національна ідентичність в архітектурі міста / Б.С. Черкес. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2008. – 266 с.
3. Чепелик В.В. Український архітектурний модерн / В.В. Чепелик, упор. З.В. Мойсеєнко-Чепелик. – К. : Вид-во КНУБА, 2000. – 378 с.
4. Гофман А.Б. Традиция / А.Б. Гофман // Большая советская энциклопедия (БСЭ). – В 30-ти т. – Изд. 3-е, [перераб. и доп.]. – М. : Изд-во "Советская энциклопедия", 1977. – Т. 26. – 868 с.
5. Діда І.А. Екологічні основи традиційної української архітектури / І.А. Діда. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2009. – 332 с.
6. Діда І.А. Тарас Шевченко і українська архітектура / І.А. Діда // Народознавчі зошити. – Львів : Вид-во Ін-ту народознавства НАН України. – 2012. – № 2. – С. 24-30.

Діда І.А. Значение элементов ландшафтного дизайна для сохранения идентичности архитектурной среды

Исходя из анализа влияния архитектуры на развитие национальных культурных традиций, учитывая эстетико-образную роль элементов ландшафтного дизайна в архитектурном окружении, обоснована целесообразность приоритетного использования объектов и средств ландшафтного дизайна для восстановления идентичности архитектурной среды в Украине.

Ключевые слова: ландшафтный дизайн, архитектурная среда, идентичность.

Dyda I.A. The role of the elements of landscape design to preserve the identity of the architectural environment

Based on the analysis of the impact of architecture on the development of national cultural traditions, the expediency of the priority use of facilities and equipment landscaping to restore the identity of the architectural environment in Ukraine. On the role of the aesthetic-shaped elements of landscape design in the architectural environment is taken into attention.

Keywords: landscape design, architectural environment, identity.

УДК 711.4.01

Аспір. О.А. Діда¹ – НУ "Львівська політехніка"

ЕЛЕМЕНТИ ЛАНДШАФТНОГО ДИЗАЙНУ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА АТРАКТИВНІСТЬ МІСТА

Розглянуто вплив елементів ландшафтного дизайну на формування атрактивності міського середовища. Наголошено, що їх наявність є необхідною умовою для створення атрактивного міського середовища і всі їх види можуть стати основними об'єктами атрактивності для відвідувачів міста.

Ключові слова: ландшафтний дизайн, міський простір, архітектурна атрактивність.

Для сучасного міста питання атрактивності є актуальним, оскільки воно значно впливає на розвиток туристичної галузі. Дуже активно це питання розглядають у Польщі. Наукові праці таких дослідників як Пшемислав Бігай, Агнешка Войтовіч-Врубель, наголошують на важливості збереження неповторного духу міста і значення архітектурних творів для формування впізнаваних міських символів. Вітчизняні дослідження цієї проблеми поки що знаходяться на початковому етапі. Серед них виділяють такі напрямки: а) дослідження історичної архітектури міст; б) дослідження туристичного потенціалу міст; в) дослідження соціально-економічної атрактивності міст і зв'язок цих показників з процесом архітектурної і містобудівельної діяльності.

Особливо важливим питання атрактивності є для міст України, оскільки світ тільки починає відкривати їх для себе. Для будь-якого міста ландшафтний дизайн відіграє надзвичайно важливу, хоча і не завжди помітну роль. Його елементи мають великий потенціал також у процесі підвищення архітектурної атрактивності міста.

Згідно з визначенням, поданим у книзі Н.Я. Крижанівської, "ландшафтний дизайн – творча діяльність, спрямована на формування штучного архітектурного середовища з використанням засобів декоративного озеленення, геопластики, малих архітектурних форм, декоративного покриття, візуальної комунікації... Мета ландшафтного дизайну – органічне злиття архітектури з природними елементами... Об'єктами ландшафтного дизайну є як відкриті, так і закриті середовища. До них належать: вулиці та площі; малі рекреаційні території (сквери, бульвари, набережні, пішохідні вулиці); парки різного функціонального призначення; житлові території з різноманітними рекреаційними та господарськими майданчиками (дитячими, для відпочинку дорослих, спортивними та ін.); а також інтер'єри різноманітних у функціональному відношенні приміщень" [1, 9]. У закордонній літературі чіткого розмежування на ландшафтну архітектуру і ландшафтний дизайн немає. У енциклопедії "Британіка" можемо знайти таке визначення: "Ландшафтна архітектура – розроблення і декоративне планування городів, підвір'їв, територій, парків, і інших озелених позабудинкових просторів" [2, 139] Як видно з наведених цитат, велику частину всього міського простору складають саме об'єкти ландшафтного дизайну. Вони наповнюють міжбудинковий простір, виконуючи важливу місію поєднання архітектурного і соціального середови-

¹ Наук. керівник: проф. Б.С. Черкес, д-р архітектури

ща. Слово атрактивність походить від латинського слова *Attraho, traxi, tractum, ege*, що означає "притягати" [3, 628]. Під поняттям "архітектурна атрактивність міста" розуміємо властивість архітектурного середовища привертати до себе увагу своїми неповторними естетично-змістовими властивостями.

У процесі підвищення атрактивності міста елементи ландшафтного дизайну можуть відігравати основну (бути основними об'єктами, котрі привертують увагу до міста) або другорядну роль (рис. 1). Остання полягає у естетичному доповненні основних об'єктів архітектурної атрактивності міста. Об'єкт ландшафтно-архітектурної може бути окремою атракцією місцевого значення у межах міста, а також застосовуватись у загальному оформленні міського простору, створюючи сприятливі умови перебування у ньому як у фізіологічному, так і у психологічному аспекті.

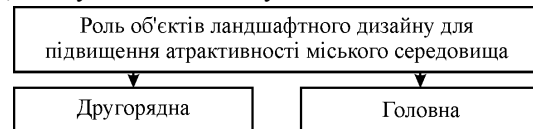

Рис. 1. Значення елементів ландшафтного дизайну

Елементи ландшафтного дизайну можемо поділити на дві великі групи: живі і неживі (рис. 2). До живих відносимо елементи озеленення, а також існуючі у них біоценози. Основними об'єктами атрактивності міста ці елементи переважно стають у вигляді зелених масивів, котрі займають значну площу міського простору. Це передусім парки, наприклад парк Софіївка в Умані, та ботанічні сади, наприклад Нікітський ботанічний сад. Зелені насадження можуть не займати значної площі, проте своєю неповторністю відігравати провідну роль у створенні атрактивного міського середовища. Зокрема це може стосуватися цвітіння певних рослин, як наприклад сакури в Ужгороді, або кущів бузку у Київському ботанічному саду. За відповідного поєднання зелених насаджень з малими архітектурними формами, що створюють сприятливі умови для проживання і харчування дрібних міських тварин і птахів, можемо розраховувати, що саме така частина дикої природи стане основним атрактивним об'єктом, що буде притягувати до міста відвідувачів. Також у будь-якому місті чи населеному пункті, озеленення і існуючі в ньому біоценози відіграють важливу допоміжну роль. Найрозповсюдженішим засобом ландшафтного дизайну є різні види озеленення. Озеленення для архітектурного простору міста виконує також дуже важливу композиційну функцію. Якщо розглядати озеленення і архітектурні об'єкти як певні об'ємні елементи просторової композиції, то незважаючи на їх різну структуру і довговічність, людина сприймає їх як одну композиційну групу з тієї ж певної форми і кольору. Тому архітектору потрібно завжди пам'ятати про ті зелені об'єми, котрі будуть біля його споруди і, за змогою, дбати, щоб вони поєднувалися і доповнювали одне одного. Іншим важливим аспектом в питанні озеленення міського простору є забезпечення психологічного комфорту. Людина вийшла з природного оточення і почуває себе краще, перебуваючи в оточенні живих об'єктів. Поєднання рідної живої природи і будинку, первісна функція якого – захист від надмірного впливу природи на людину, створює

найсприятливіші психологічні умови. Позитивний психологічний клімат дуже важливий для підвищення атрактивності міста, оскільки, окрім створення неповторного міського образу, важливо дбати про те, щоб у місті було комфортно перебувати. Це, своєю чергою, покращить і загальний соціальний клімат у місті. Такий результат важливий як для відвідувачів, так і для мешканців міста. "Дерева і кущі не тільки сприяють очищенню повітря різноманітними способами: механічним (затримують пил) і хімічним (виділяють леткі речовини, знищують бактерії), але завдяки виразності форм і відтінків колориту стимулювальне або заспокійливо діють на психіку людини" [1, ст. 129]. Позитивний настрій мешканців, своєю чергою, робить міську атмосферу сприятливішою, що надзвичайно важливо для притягнення відвідувачів і розвитку туристичної галузі. Зелені насадження створюють можливість часто змінювати кольорову гаму міського простору, забезпечуючи цим самим необхідне різноманіття, сезонне підвищення атрактивності міста, наприклад цвітіння певних видів рослин, сезонна зміна кольору листя і т.ін. Ще однією істотною функцією ландшафтного дизайну, особливо на територіях з помірним кліматом, є забезпечення міським мешканцям адекватного сприйняття природних часових циклів – пір року. Сезонні зміни роблять міський простір різним, спонукаючи відвідувачів знову і знову повертатися до нього, оглядати його у новому оформленні.

До неживих елементів ландшафтного дизайну відносимо, насамперед, ландшафт – змінений природний, або повністю антропогенного походження. Архітектура і ландшафт становлять єдине ціле. Змінюючи ландшафт, архітектор змінює саму сутність свого витвору. Значення штучно створеного ландшафту для архітектури зрозуміли ще у Середньовіччі: "Протягом X століття в міру того, як утверджувалась феодальна система, замок набуває значення символу влади феодала. Надзвичайно велику роль, безумовно, відігравала сама величність споруди... З цього моменту Західна Європа покривається насипними горбами... Насипний горб символізував владу" [4, 16-17]. Варто наголосити, що це не завжди робилося через стратегічні вимоги. Для багатьох європейських міст об'єктами ландшафтного дизайну стають колишні земляні укріплення. Їхнє збереження і відповідне оформлення відіграють важливу роль у історичній структуризації простору міста. Часто ці об'єкти становлять складову частину самого просторового міського силуету. Особливо яскраво це видно на прикладі міста Белз. Оформлення і збереження таких мілітарних об'єктів є дуже актуальним саме для України, адже на її території земляні укріплення були порівняно більш поширеними, ніж у Західній Європі, що безумовно можна використати як атрактивний елемент. В цьому аспекті доцільно було б згадати про історичні "Змієві вали", котрі можуть служити атрактивним об'єктом для навколишніх міст. Ще одним прикладом зміненого ландшафту, що особливо характерний для території України, є кургани або могили. Деякі з них ще зберегли історичні елементи свого оригінального ландшафтного дизайну – кам'яні баби. Наприклад, така могила є одним з численних атрактивних об'єктів у Чернігові. Відлунням традиції поєднувати меморіальну функцію із об'єктами ландшафтного дизайну, можна вважати штучно насипаний пагорб Любельської унії у Львові.

Зараз, завдяки швидкому розвитку технологій, ландшафтний дизайн досяг небачених раніше масштабів і через це перетворюється на складні інженерні конструкції. Прикладом такої взаємодії дизайну і інженерних досягнень можуть служити штучні острови у Дубай. Поряд із функціональністю, вони мають дуже потужну змістово-естетичну складову і безперечно ефективно сприяють архітектурній атрактивізації міста.

Об'єктом атрактивності міста часто є змінені природні ландшафти. Для них вирішальну роль відіграють обладнані для огляду пішохідні і транспортні дороги, та відповідна інфраструктура. У багатьох країнах світу саме огляд пристосованих природних ландшафтів становить основу атрактивності не лише окремих міст, але і держав загалом (Норвегія, Канада). Важливе значення для підвищення атрактивності міста має організація видових майданчиків. Класичним прикладом цих елементів можемо назвати "Видові зигзаги" у Норвегії (Reiuf Ramstad Arkitekter). Ландшафт змінений таким чином, щоб він був найсприятливішим для огляду міста загалом, або окремих архітектурних і природних об'єктів, не лише допомагає відвідувачам краще ознайомитися з цим об'єктом, але і може загалом ключову роль для популяризації міста у ЗМІ та у віртуальному просторі. Оскільки, якщо розглядати архітектуру міста як товар, то його реклама є обов'язковою умовою успішного досягнення поставленої мети – притягнення до міста відвідувачів.

Значним потенціалом для підвищення атрактивності міста володіють геопластичні об'єкти антропогенного походження техногенного призначення. Такими об'єктами є терикони, шахти, котрі вже не використовують за призначенням, дамби. Естетичне оформлення таких об'єктів здатне перетворити їх із негативного явища у естетичне, екологічно приязне і навіть атрактивне. Прикладом такого вдалого використання техногенних об'єктів є копальня дорогоцінних каменів у місті Ідар-Оберштайн, де створено музей. Для України загалом і для Львівської області зокрема регенерація техногенних ландшафтних утворів є надзвичайно актуальною проблемою, яку можна вирішувати засобами ландшафтного дизайну.

Важливим елементом міського простору завжди були водойми, фонтани, криниці, джерела. Вода відіграє важливу естетичну звукову, термо- і волого-регулятивну роль у міському середовищі, водні поверхні створюють цікаві дзеркальні ефекти, урізноманітнюючи міські пейзажі, мають позитивну психологічну дію. Також вони приваблюють водних птахів (качок, лебедів). В останні десятиліття, завдяки розвитку інженерії та комп'ютерних технологій, одними з основних об'єктів атрактивності міста почали ставати такі елементи ландшафтного дизайну як фонтани. Наприклад, фонтани у Дубай, оскільки і острови, є одночасно складними інженерними спорудами і естетичним атрактивним об'єктом міського простору. Істотну роль для атрактивізації міського середовища відіграли фонтани в Івано-Франківську і у Вінниці. Судячи із відгуків, Вінниця стала більш цікавою для туристів, принаймні у своєму регіоні, саме завдяки цьому елементу міського ландшафтного дизайну. Важливо також згадати про водойми техногенного походження і технічного призначення. У разі відповідного облаштування, вони можуть стати основним об'єктом атрактивності, особливо у малих містах, оскільки мають

значні розміри і контрастують із дрібномасштабним міським середовищем. Прикладом такої потенційно атрактивної водойми може служити штучне озеро при ТЕС у Бурштині. При під'їзді до міста по основній транзитній дорозі, на озеро і саму станцію відкривається чудовий вид, який безумовно міг би стати візитною карточкою міста.

Велику групу неживих елементів ландшафтного дизайну створюють малі архітектурні форми. На них покладено важливу функцію наповнення міжбудинкового простору, поєднання неживого, статичного, великомасштабного міського каркасу, котрий складається з будівель та споруд і живих динамічних суб'єктів соціуму. Саме малі архітектурні форми роблять простір міста співмасштабним до людини. Переважно вони виконують допоміжну функцію у підвищенні атрактивності міста. Проте їхнє особливе змістове наповнення або мистецька цінність можуть перемістити їх і на головну позицію. Сучасне мистецтво активно використовує міський простір для своїх інсталяцій. Самі по собі виставкові об'єкти, згідно з визначенням, наведеним на початку публікації, є елементами ландшафтно-архітектури. Місто перетворюється на своєрідну виставкову площу. Такий спосіб демонстрації творів мистецтва вигідний і для їх авторів, оскільки значно розширює аудиторію, котра має змогу побачити роботи. Окрім цього, регулярне проведення таких заходів може стати одною з головних атракцій міста.

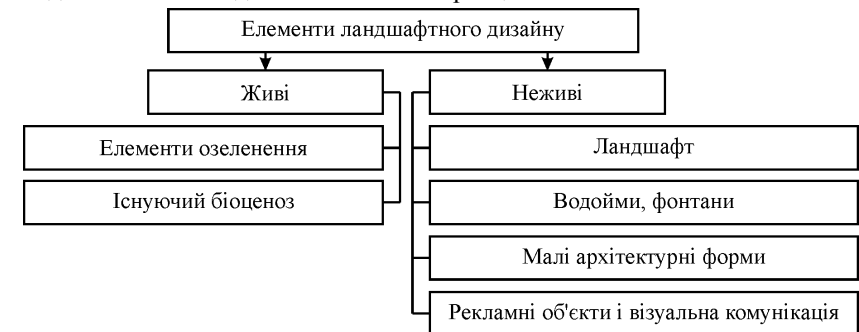

Рис. 2. Поділ елементів ландшафтного дизайну

Значну роль у процесі підвищення атрактивності міста відіграють просторові об'єкти реклами і популяризації архітектурного простору та візуальна комунікація. До елементів ландшафтного дизайну цієї групи входять: а) називні – переважно дороговкази, спеціалізовані дорожні знаки; б) інформативні – інформація про конкретні архітектурні об'єкти (рік побудови, автор, призначення і т.д.); в) наочні. Останні, зокрема, включають в себе такі важливі елементи ландшафтного дизайну як пам'ятники і скульптурні композиції, макети, графічні зображення.

Загалом, як живі, так і неживі елементи ландшафтного дизайну, окрім декоративної функції можуть мати і певне змістове наповнення, яке часто робить їх основними об'єктами атрактивності міста (рис. 3). Змістове наповнення можна поділити на кілька напрямків. Перший – науково-пізнавальний. Сюди входять, наприклад, ботанічні сади. Другий – історичний. Це елементи ландшафтно-архітектури

дшафтного дизайну, котрі слугують для увіковічення певної історичної постаті або події. Прикладом такого дизайну можемо назвати Шевченкову Могили в Каневі. Третій – ідейно-філософський. Маємо на увазі використання ландшафтного дизайну як інструмента ідейного вираження митця, сучасну тенденцію створення різноманітних парків з мистецькими інсталяціями. Яскравим прикладом ідейно-філософської функції ландшафтного дизайну є японський сад. Четвертий – символічний. Елементи ландшафтного дизайну часто стають символом населеного пункту. Наприклад, каштан для Києва, тюльпани для Нідерландів. П'ятий – екологічно-виховний. Зелені насадження створюють умови для існування певної екологічної системи серед міської забудови, що сприяє екологічному вихованню міських мешканців, зокрема молоді.

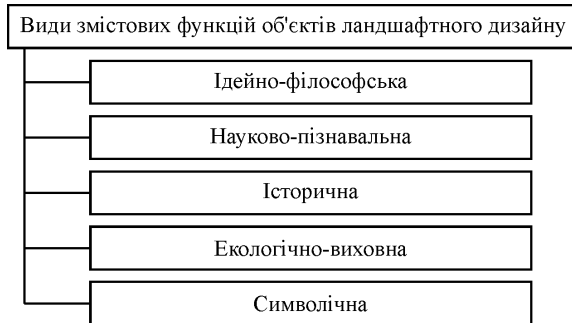

Рис. 3. Функції елементів ландшафтного дизайну

Елементи ландшафтного дизайну є невід'ємною частиною міського простору і мають вирішальний вплив на його атрактивність як допоміжні або основні об'єкти притягнення до міста відвідувачів. Крім естетики, вони несуть важливе змістове наповнення, котре оживляє архітектурний простір і допомагає орієнтуватися в ньому. За допомогою елементів ландшафтного дизайну можна відносно невеликими фінансовими затратами підвищити атрактивність міста. Тому їх застосування є дуже привабливим для міст, зі скромним бюджетом, зокрема для малих міст. Через невеликий розмір їх міської території кожен елемент, відіграє важливу роль у композиції середовища. Ті елементи, котрі, можливо загубилися б у великому мегаполісі, стають одними з основних у малогабаритному міському просторі. Елементи ландшафтного дизайну можуть бути першим кроком у процесі підвищення атрактивності малого міста і істотним доповненням до атрактивних архітектурних і містобудівельних заходів.

Для українських земель питання озеленення міського простору в рамках процесу підвищення архітектурної атрактивності має надзвичайно важливе значення. Особливістю містобудівельної організації українських населених пунктів є їх багате озеленення, яке активно взаємодіє з природою і рельєфом. "В Україні традиційно склався унікальний за характером підхід до формування довкілля, орієнтований на єднання з природою" [5, с. 316]. Багате озеленення міського простору, поряд із використанням українських містобудівельних традицій, могло б стати одним з українських архітектурних

"брендів" на зразок німецького фахверку, адже такого підходу не зустрічаємо більше ніде у Європі.

Література

1. Крижанівська Н.Я. Основи ландшафтного дизайну : підручник / Н.Я. Крижанівська. – К. : Вид-во "Ліра-К", 2009. – 217 с.
2. The New Encyclopaedia Britannica Volume 7 micropaedia 15 edition The university of Chicago, Chicago 1993 г. – 1044 p.
3. Латинсько-український словотвірний словник / уклад. Г.В. Петрова. – Тернопіль : Вид-во "Навчальна книга – Богдан", 2010. – 880 с.
4. Мески Жан. Замки / Жан Мески. – М. : Изд-во "Астрель-АСТ", 2003. – 160 с.
5. Дида І.А. Екологічні основи традиційної української архітектури : монографія / І.А. Дида. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2009. – 332 с.

Дыда А.А. Элементы ландшафтного дизайна как фактор, влияющий на атрактивность города

Рассмотрено влияние элементов ландшафтного дизайна на формирование атрактивности городской среды. Подчеркнуто, что их присутствие является необходимым условием для создания атрактивной городской среды, и все их виды могут стать основными объектами атрактивности для посетителей города.

Ключевые слова: ландшафтный дизайн, городское пространство, архитектурная атрактивность.

Dyda O.A. The landscape design elements as an influence factor on the city attractive

The paper deals with influence of the landscape design elements for creation of the city environment attractive. These elements are necessary condition for creation of the attractive city environment and all kinds of them are able to be the main attractive object for visitors of the city.

Keywords: landscape design, city environment, architectural attractive.

УДК 911.53

Асист. Г.Г. Козак, магістр; проф. І.І. Козак, д-р біол. наук;
асист. А.М. Степень, магістр-інж. –
Львівський католицький університет ім. Івана Павла II

ПРИКЛАД ТРИВИМІРНОЇ РЕКОНСТРУКЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ЦЕРКОВ І НАВКОЛИШНЬОГО ЛАНДШАФТУ НА ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОМУ ПРИКОРДОННІ

Представлено різні способи тривимірної реконструкції архітектурного ландшафту на прикладі неіснуючої церкви у селі Беньова та існуючої у селі Потелич. Показано особливості церков як об'єкта тривимірної реконструкції у поєднанні з елементами навколишнього ландшафту. Описані елементи 3D візуалізації послужили для створення короткого фільму.

Ключові слова: дерев'яна церква, тривимірна реконструкція, культурний ландшафт.

Відтворення архітектури історичного ландшафту вважається цінним на цей час. Потреба виконання таких завдань існує на території українсько-польського прикордоння, де знаходиться багато пам'яток української культури: церкви, дзвіниці, каплиці, кладовища, намогильні пам'ятники, придорожні хрести. Усі вони потребують належної підтримки [2, 3, 5].